

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม
ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ผู้ศึกษาวิจัย
นางสาวยลดา เข้มศรีรัตน์

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม
ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

1. ที่มา

ข้าว นับเป็นอาหารหลักของคนไทยและในประเทศไทยข้าวเป็นสินค้าส่งออกมากกว่า 7 ล้านตันต่อปี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิต อนึ่งอากาศบ้านเราอบอุ่นมีความเหมาะสมต่อการเพิ่มประชากรของแมลงและศัตรูพืชมากจึงมีการใช้ยาปราบศัตรูพืชกันมากมาย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มการใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อมูลสถิติเมื่อปี 2560 พบว่ามีการนำเข้าสารเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรจากต่างประเทศ ปริมาณ 149,546 ตัน มูลค่ากว่า 19,326 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ถึงแม้ในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีในการเกษตรกันอย่างแพร่หลาย แต่การใช้สารเคมีนั้น มีผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคเช่นกัน การที่ได้รับสารเคมีติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ เช่น โรคมะเร็ง โรคริดิวหนัง โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น

ข้อมูลการตรวจคัดกรองความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มเกษตรกร จากผลตรวจเลือดของเกษตรกรจำนวน 341,039 เมื่อปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนเกษตรกรที่มีผลตรวจเลือดเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจำนวน 110,672 คน คิดเป็นร้อยละ 32.45 คน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลายเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง ส่งผลทำให้เกิดความผิดปกติและโรคต่าง ๆ (สำนักงานโรคและการประกอบอาชีพ, 2560) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกำลังสำคัญในการผลิตผลผลิตทางการเกษตร ส่งผลให้ประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเสี่ยงในการเจ็บป่วยจากสารเคมีในการเกษตรที่เกิดจากการมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการตรวจเลือดเพื่อหาระดับสารเคมีในเลือดของเกษตรกรในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้ผลการตรวจสารเคมีในเลือด 4 ปี ย้อนหลังดังนี้ ปี พ.ศ. 2556 ผู้รับการตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือด จำนวน 178 คน ผลการตรวจเลือดพบว่าผู้ที่มีสารเคมีตกค้างในเลือดอยู่ในระดับไม่ปลอดภัย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.74 ระดับเสี่ยง 107 คน คิดเป็นร้อยละ 60.11 ระดับปลอดภัย 59 คน คิดเป็นร้อยละ 33.15 ปี พ.ศ. 2557 ผู้รับการตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือด จำนวน 48 คน ผลการตรวจ พบว่ามีเกษตรกรที่มีสารเคมีตกค้างในเลือด อยู่ในระดับไม่ปลอดภัย 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.42 ระดับเสี่ยง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 39.58 ระดับปลอดภัย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ปี พ.ศ. 2559 ผู้รับการตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือด จำนวน 60 คน ผลการตรวจเลือดพบว่าผู้ที่มีสารเคมีตกค้างในเลือดในระดับไม่ปลอดภัย 30 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับเสี่ยง 27 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 ระดับปลอดภัย 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และปี พ.ศ. 2560 ผู้รับการตรวจคัดกรองสารเคมีในเลือด จำนวน 214 คน ผลการตรวจเลือดพบว่าผู้ที่มีสารเคมีตกค้างในเลือดในระดับไม่ปลอดภัย 79 คน คิดเป็นร้อยละ 36.91 ระดับเสี่ยง 101 คน คิดเป็นร้อยละ 47.19 ระดับปลอดภัย 34 คน คิดเป็นร้อยละ 15.88 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเกษตรกรที่มีผลการตรวจสารเคมีในเลือดอยู่ในระดับปลอดภัยและปกติ เป็นผลที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพต่าง ๆ จากสารเคมีที่ตกค้างและสะสมในร่างกายของเกษตรกร

จากสถานการณ์ข้างต้นผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาสารเคมีตกค้างในร่างกายของเกษตรกรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตร ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ในการดูแลปัญหาสุขภาพของเกษตรกรจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชทางการเกษตรต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
- 2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว
- 2.3 เพื่อศึกษาการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ครั้งนี้เก็บข้อมูลเฉพาะเกษตรกรในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่ลงทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 671 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีเนื้อหาครอบคลุม ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

4. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1 ประชากร

1) ประชากร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 671 คน

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2560

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนประชากร(คน)
2	บ้านห้วยยาง	120
3	บ้านนาขาม	141
5	บ้านบอน	52
6	บ้านเหล่า	70
7	บ้านพะเนา	232
9	บ้านม่วง	56
	รวม	671

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรของ ยามาเน (Yamane, 1973 : 886) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05

สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมให้มีได้

$$n = \frac{671}{2.6775}$$

$$n = 250.60$$

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับเป็นจำนวน 251 คน

2) วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 หาขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้านโดยการใส่สูตรสัดส่วนในการเปรียบเทียบโดยการเปรียบเทียบบัญญัติไตรยางศ์ (Nagtalon, 1983 อ้างถึงในบุญธรรม จิตอนันต์, 2540 : 37)

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ	n_i	แทน	กลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน
	N_i	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
	N	แทน	จำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 2 การคำนวณกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง(คน)
2	บ้านห้วยยาง	120	= 45
3	บ้านนาขาม	141	= 53
5	บ้านบอน	52	= 19
6	บ้านเหล่า	70	= 26
7	บ้านพะเนา	232	= 87
9	บ้านม่วง	56	= 21
	รวม	671	251

ขั้นที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าศึกษาคือ มีสติสัมปชัญญะดี สื่อสารเข้าใจเป็นอย่างดี ยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

6. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อนำมาประกอบผลการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีทางการเกษตร แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล เพศ อายุ สถานภาพ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา รายได้ การถือครองที่ดิน จำนวนสมาชิกของครอบครัว จำนวนแรงงานในการเกษตร การอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ ประกอบด้วย ข้อมูลผลึก วิธีการใช้ การป้องกันตัวเอง วิธีการเก็บ และวิธีการกำจัดบรรจุภัณฑ์ ลักษณะเลือกตอบ ถูก ผิด จำนวน 15 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดให้ 0 คะแนน

การประเมินความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง แล้วแบ่งระดับความรู้ตามเกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ โดยการแปลผลคะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1968 : 60) ดังนี้

คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป หรือ ได้คะแนนตั้งแต่ 12 คะแนน ขึ้นไป หมายถึง มีความรู้ในระดับสูง

คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79 หรือ ได้คะแนนระหว่าง 9 - 11 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 ลงมา หรือ ได้คะแนนน้อยกว่า 9 คะแนน หมายถึง มีความรู้ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกอบด้วย ข้อมูล ฉลาก วิธีการใช้ การป้องกันตัวเอง วิธีการเก็บ วิธีการกำจัด และอันตรายจากการใช้จำนวน 13 ข้อ สร้างขึ้นตามแบบวัดทัศนคติของลิเคิร์ท (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 106 - 108) มีลักษณะให้เลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยแบ่งเป็นคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ

เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5 คะแนน

ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 4, 9 และ 11

ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงลบจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 5, 6, 7, 8, 10, 12 และ 13

การแปลผลคะแนน ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 - 5.00 โดยพิจารณาอิงเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977 : 14) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{Maximum-Minimum}}{\text{Interval}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกอบด้วย การเลือกซื้อ ข้อมูลฉลาก การเตรียมสารเคมี วิธีการใช้ การป้องกันตัวเอง การดูแลตัวเอง วิธีการเก็บ และวิธีการกำจัด

มีจำนวนคำถามจำนวน 30 ข้อ โดยเป็นคำถามการปฏิบัติตนในด้านบวกและการปฏิบัติตนในด้านลบ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบบ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546 : 162) ปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และไม่ปฏิบัติเลย โดยมีความหมายและเกณฑ์การคิดคะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

ลักษณะคำตอบ	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
ปฏิบัติสม่ำเสมอ	3 คะแนน	0 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	2 คะแนน	1 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	1 คะแนน	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	0 คะแนน	3 คะแนน

ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกจำนวน 17 ข้อ ดังนี้ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 17, 20, 22, 23, 24, 26 และ 30

ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงลบจำนวน 13 ข้อ ดังนี้ ข้อที่ 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 21, 25, 27, 28 และ 29

เกณฑ์การแปลผลคะแนน ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 0.00 - 3.00 แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง ระดับต่ำ แบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977 : 14) คือ ใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุดและหารด้วยระดับที่ต้องการแบ่งได้ความกว้าง ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{Maximum-Minimum}}{\text{Interval}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{3 - 0}{3} = 1$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.01 – 3.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.01 – 2.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00 – 1.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. ผลการวิจัย

8.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล เพศ อายุ สถานภาพ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา รายได้ การถือครองที่ดิน จำนวนสมาชิกของครอบครัว จำนวนแรงงานในการเกษตร การอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ใช้การวิเคราะห์โดยค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 251)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	128	51.00
หญิง	123	49.00
อายุ		
18 - 30 ปี	5	1.99
31 - 40 ปี	27	10.76
41 - 50 ปี	66	26.29
51 - 60 ปี	90	35.86
มากกว่า 60 ปี	63	25.10
\bar{X} = 53.55 ปี, S.D. = 11.08		
สถานภาพ		
สมรส	180	71.71
หม้าย	47	18.73
โสด	17	6.77
หย่าร้าง	6	2.39
แยกกันอยู่	1	0.40
โรคประจำตัว		
ไม่มี	194	77.29
มี	57	22.71

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประกอบด้วยโรค (n = 57)		
โรคความดันโลหิตสูง	18	31.58
โรคเบาหวาน	15	26.32
โรคกระเพาะอาหาร	8	14.04
โรคหัวใจ	3	5.26
โรคไทรอยด์	3	5.26
โรคไต	3	5.26
อื่น ๆ ได้แก่ ไวรืสต์บั๊กเสบ, ไมเกรน, ข้อเข่าเสื่อม, และภูมิแพ้	7	12.28
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	5	1.99
ประถมศึกษา	204	81.28
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	9.56
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	4.78
อนุปริญญา/ปวส.	2	0.80
ปริญญาตรีขึ้นไป	4	1.59
รายได้ (ปี)		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	39	15.54
10,000 – 30,000 บาท	111	44.22
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	101	40.24
\bar{X} = 41,643 บาท, S.D. = 35,512,		
Min = 2,000 บาท, max = 300,000 บาท		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ที่ดินของตนเองใช้เพื่อการเกษตร	231	92.03
ที่ดินเช่าใช้เพื่อการเกษตร	32	12.75
จำนวนที่ดินของตนเองที่ใช้เพื่อการเกษตร (ไร่)		
(n = 231)		
น้อยกว่า 5 ไร่	86	37.23
5 - 10 ไร่	109	47.19
มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	36	15.58
$\bar{X} = 6.98$ ไร่, S.D. = 6.60		
จำนวนที่ดินเช่าที่ใช้เพื่อการเกษตร (ไร่)		
(n = 32)		
น้อยกว่า 5 ไร่	14	43.75
5 - 10 ไร่	13	40.63
มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	5	15.62
$\bar{X} = 6.94$ ไร่, S.D. = 2.75		
จำนวนสมาชิกของครอบครัว (คน)		
ต่ำกว่า 3 คน	79	31.47
3 - 5 คน	119	47.41
มากกว่า 5 คน	53	21.12
$\bar{X} = 4.29$ คน, S.D. = 1.77		
จำนวนแรงงานในการเกษตร (คน)		
ไม่มี	74	29.48
1 - 2 คน	98	39.04
3 - 5 คน	73	29.09
มากกว่า 5 คน	6	2.39
$\bar{X} = 2.04$ คน, S.D. = 0.82		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช		
ไม่เคย	152	60.56
เคย	99	39.44
ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากช่องทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	164	65.34
วิทยุ	149	59.36
ฉลากผลิตภัณฑ์	101	40.24
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	76	30.28
เจ้าหน้าที่เกษตร	61	24.30
เพื่อนเกษตร	53	21.12
บุคคลในครอบครัว	37	14.74
ผู้ขายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	34	13.55
หนังสือพิมพ์	26	10.36
แผ่นพับ/โปสเตอร์	19	7.57
อื่น ๆ เฟซบุ๊ก, อินเทอร์เน็ต	3	1.20
เป็นผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง		
ใช่	131	52.19
ไม่ใช่	120	47.81
ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีทางการเกษตร (n = 131)		
น้อยกว่า 1 ปี	48	36.64
1 - 5 ปี	42	32.06
6 - 10 ปี	6	4.58
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	35	26.72

จากตารางที่ 3 พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นเพศชาย ร้อยละ 51.00 และเพศหญิง ร้อยละ 49.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 35.86 รองลงมาคือ 41 – 50 ปี ร้อยละ 26.29 สถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 71.71 รองลงมาคือเป็นหม้าย ร้อยละ 18.73 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 77.29 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 22.71 เป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 31.58 รองลงมาคือโรคเบาหวาน ร้อยละ 26.32 ศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 81.28 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.56 รายได้เฉลี่ยต่อปีคือ 10,000 – 30,000 บาท ร้อยละ 44.22 รองลงมาคือ มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 40.24 มี

ที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 92.03 จำนวน 5 – 10 ไร่ ร้อยละ 47.19 รองลงมา น้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 37.23 มีที่ดินเช่า ร้อยละ 12.75 จำนวนน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 43.75 รองลงมา 5 – 10 ไร่ ร้อยละ 40.63 มีจำนวนสมาชิกของครอบครัว 3 – 5 คน ร้อยละ 47.41 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 3 คน ร้อยละ 31.47 แรงงานทางการเกษตรในครอบครัว 1 – 2 คน ร้อยละ 39.04 รองลงมาคือ ไม่มี ร้อยละ 29.48 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 60.56 รองลงมาคือ เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 39.44 ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีมากที่สุดคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 65.34 รองลงมาคือ วิทยุ ร้อยละ 59.36 เกษตรกรเป็นผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง ร้อยละ 52.19 รองลงมาคือไม่ได้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง ร้อยละ 47.81 ระยะเวลาใช้สารเคมี น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 36.64 รองลงมาคือ 1 – 5 ปี ร้อยละ 16.73

8.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายชื่อของความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 251)

ข้อมูล	ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่จำเป็นต้องใช้ตามที่ฉลากกำหนด สามารถใช้ปริมาณที่มากกว่า เพราะจะได้เห็นผลเร็ว *	223	88.84
2. สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้เกิดอาการระคายเคืองผิวหนังทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร	244	97.21
3. ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผู้พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต้องอยู่เหนือลมเสมอ	246	98.01
4. ขณะทำการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ควรสูบบุหรี่หรือรับประทานอาหาร	237	94.42
5. บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ควรอยู่ใกล้บริเวณพื้นที่มีการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	242	96.41
6. หากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าตา ควรทำการล้างตาด้วยน้ำสะอาด และรีบไปพบแพทย์	243	96.81
7. ภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้วนำกลับไปใช้บรรจุน้ำหรือสิ่งอื่น ๆ ได้ *	241	95.62
8. สัญลักษณ์ วัตถุที่มีพิษเล็กน้อย *	202	80.48
9. สัญลักษณ์แถบสีแดงหมายถึง วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีพิษร้ายแรง	234	93.23
10. สัญลักษณ์การสวมอุปกรณ์ป้องกันไอพิษขณะใช้สารเคมี *	105	41.83

ตารางที่ 4 (ต่อ)

	ข้อมูล	ตอบถูก		
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
11.	 สัญญาณการสวมอุปกรณ์ป้องกันจุกและปากขณะใช้สารเคมี	243	96.81	
12.	 สัญญาณการเก็บสารเคมีให้มิดชิดพื้นมือเด็ก	246	98.01	
13.	 สัญญาณอันตรายต่อปลาและสัตว์น้ำ ห้ามทิ้งสารเคมีลงในแหล่งน้ำ	230	91.63	
14.	 ปริมาณ (ขนาดบรรจุ 500 กรัม) - 500 กรัมต่อวัน 200 ลิตร - ควรเก็บ 6-12 ชม. - สารเคมีและสารเคมีใช้ - สารเคมีใช้หมดอายุ	ผสมสารเคมี 1 ขวด ต่อน้ำ 200 ลิตร	198	78.88
15.	 สารเคมีหมดอายุวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2555 *	94	37.45	

หมายเหตุ : * ข้อคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยส่วนใหญ่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับ คือขณะที่ทำการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผู้พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต้องอยู่เหนือลมเสมอและสัญญาณการเก็บสารเคมีให้มิดชิดพื้นมือเด็ก คิดเป็นร้อยละ 98.01 เท่ากัน รองลงมาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้เกิดอาการระคายเคืองผิวหนังทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร คิดเป็นร้อยละ 97.21 และหากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าตาควร ทำการล้างตาด้วยน้ำสะอาดและรีบไปพบแพทย์และสัญญาณการสวมอุปกรณ์ป้องกันจุกและปากขณะใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 96.81 เท่ากัน ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ส่วนใหญ่ตอบถูกน้อยที่สุด 3 อันดับ คือสัญญาณสารเคมีหมดอายุวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2555 คิดเป็นร้อยละ 37.45 รองลงมาสัญญาณการสวมอุปกรณ์ป้องกันไอพิษขณะใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 41.83 และสัญญาณการผสมสารเคมี 1 ขวด ต่อน้ำ 200 ลิตร คิดเป็นร้อยละ 78.88 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 251)

ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	174	69.32
ระดับปานกลาง	71	28.29
ระดับต่ำ	6	2.39

$\bar{X} = 12.86$, S.D. = 1.28

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 69.32 รองลงมาระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 28.29 และระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 2.39 ตามลำดับ

8.3 ทศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ทศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรายชื่อของทศนคติ เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 251)

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	จำนวน (ร้อยละ)						
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
1. การเลือกใช้สารเคมีที่ แรงๆจะทำให้เป็น อันตรายต่อสุขภาพ	165 (65.74)	52 (20.72)	1 (0.40)	13 (5.18)	20 (7.96)	4.31 (ระดับสูง)	1.22
2. คนที่แข็งแรงจะไม่ได้ รับอันตรายจากสารเคมี กำจัดศัตรูพืช *	12 (4.78)	6 (2.39)	40 (15.94)	134 (53.39)	59 (23.50)	3.88 (ระดับสูง)	0.95
3. การอ่านฉลาก คำแนะนำมีความจำเป็น ต่อความปลอดภัยของ ผู้ใช้สารเคมี	157 (62.55)	79 (31.47)	2 (0.80)	5 (1.99)	8 (3.19)	4.48 (ระดับสูง)	0.88
4. ควรปฏิบัติตาม คำแนะนำที่ระบุไว้บน ฉลากอย่างเคร่งครัด	170 (67.73)	79 (31.47)	1 (0.40)	1 (0.40)	0 (0.00)	4.67 (ระดับสูง)	0.51
5. การใช้หน้ากากอนามัย แบบผ้า สามารถช่วย ป้องกันอันตรายจาก สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ *	98 (39.04)	64 (25.50)	70 (27.89)	14 (5.58)	5 (1.99)	2.05 (ระดับต่ำ)	1.04
6. การใช้ผ้าสะอาดปิด จมูกสะดวกกว่าการใส่ หน้ากากอนามัย *	34 (13.55)	41 (16.33)	58 (23.11)	66 (26.29)	52 (20.72)	3.24 (ระดับปาน กลาง)	1.32

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับของความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง		
	7. การใช้มือผสมสารเคมี ทำให้สารเคมีเข้ากันได้ดี *	11 (4.38)	5 (1.99)	8 (3.19)	90 (35.86)		
8. ควรฉีดพ่นสารเคมี กำจัดศัตรูพืช ตอนลมแรง จะได้กระจายทั่วถึง *	7 (2.79)	15 (5.98)	11 (4.38)	111 (44.22)	107 (42.63)	4.17 (ระดับสูง)	0.97
9. เราควรหลีกเลี่ยงการ อยู่ในบริเวณที่มีการฉีด พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	132 (52.59)	92 (36.65)	2 (0.80)	10 (3.98)	15 (5.98)	4.26 (ระดับสูง)	1.08
10. เมื่อใช้สารเคมีกำจัด ศัตรูพืชเสร็จแล้ว สามารถ รับประทานอาหารได้ทันทีโดยไม่ต้องอาบน้ำ ความสะอาดร่างกาย *	13 (5.18)	3 (1.20)	2 (0.80)	51 (20.31)	182 (72.51)	4.53 (ระดับสูง)	0.98
11. เสื้อผ้าที่ใส่ฉีดพ่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ ควรซักรวมกับเสื้อผ้า อื่น ๆ	80 (31.87)	83 (33.07)	7 (2.79)	47 (18.72)	34 (13.55)	3.51 (ระดับปาน กลาง)	1.44
12. ภาชนะบรรจุสารเคมี กำจัดศัตรูพืชที่ล้าง สะอาดแล้วสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้ *	6 (2.39)	1 (0.40)	14 (5.58)	103 (41.04)	127 (50.59)	4.37 (ระดับสูง)	0.81
13. สารเคมีที่เหลือจาก การใช้งานสามารถทิ้งลง แหล่งน้ำธรรมชาติได้ ทันที *	6 (2.39)	4 (1.59)	6 (2.39)	90 (35.86)	145 (57.77)	4.45 (ระดับสูง)	0.82

หมายเหตุ : * ข้อคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด 3 อันดับ คือ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุไว้บนฉลากอย่างเคร่งครัด คิดเป็นคะแนน 4.67 รองลงมาเมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้ว สามารถรับประทานอาหารได้ทันทีโดยไม่ต้องอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย คิดเป็นคะแนน 4.53 และการอ่านฉลากคำแนะนำมีความจำเป็นต่อความ

ปลอดภัยของผู้ใช้สารเคมี คิดเป็นคะแนน 4.48 ตามลำดับ ส่วนคะแนนเฉลี่ยทัศนคติรายชื่อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชชั้นน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ การใช้หน้ากากอนามัยแบบผ้าสามารถช่วยป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ คิดเป็นคะแนน 2.05 รองลงมาการใช้ผ้าสะอาดปิดจมูกสะดวกกว่าการใส่หน้ากากอนามัย คิดเป็นคะแนน 3.24 และเสื้อผ้าที่ใส่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ควรซักรวมกับเสื้อผ้าอื่น ๆ คิดเป็นคะแนน 3.51 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 251)

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	210	83.67
ระดับปานกลาง	41	16.33
ระดับต่ำ	0	0.00

$\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.40

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 83.67 รองลงมาในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 16.33

8.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามรายชื่อของการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 131)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	จำนวน (ร้อยละ)					
	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย		
1. ท่านเลือกซื้อสารเคมี กำจัดศัตรูพืชจากร้านค้าที่มี หลักแหล่ง	71 (54.20)	28 (21.37)	24 (18.32)	8 (6.11)	2.24 (ระดับสูง)	0.96
2. ท่านเลือกซื้อสารเคมี กำจัดศัตรูพืชที่มีฉลาก ชัดเจน	102 (77.86)	15 (11.45)	12 (9.16)	2 (1.53)	2.66 (ระดับสูง)	0.71
3. ท่านอ่านฉลากข้างภาชนะ บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อทำความเข้าใจวิธีการใช้ ก่อนใช้ทุกครั้ง	103 (78.63)	12 (9.16)	15 (11.45)	1 (0.76)	2.66 (ระดับสูง)	0.71
4. ท่านปฏิบัติตาม คำแนะนำที่ระบุไว้บนฉลาก อย่างเคร่งครัด	111 (84.74)	13 (9.92)	6 (4.58)	1 (0.76)	2.79 (ระดับสูง)	0.55
5. ท่านตรวจเช็คอุปกรณ์ ก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช	89 (67.94)	32 (24.43)	8 (6.10)	2 (1.53)	2.59 (ระดับสูง)	0.68
6. ท่านสวมเสื้อแขนยาว ขณะทำงานกับสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช	92 (70.23)	34 (25.96)	4 (3.05)	1 (0.76)	2.66 (ระดับสูง)	0.58
7. ท่านสวมกางเกงขายาว ขณะทำงานกับสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช	93 (70.99)	34 (25.96)	3 (2.29)	1 (0.76)	2.67 (ระดับสูง)	0.56

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ จำนวน (ร้อยละ)				ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย		
8. ท่านสวมรองเท้าบูทหรือ รองเท้าบูทยาวขณะทำงาน กับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	98 (74.81)	28 (21.37)	3 (2.29)	2 (1.53)	2.69 (ระดับสูง)	0.59
9. ท่านสวมถุงมือยางทุกครั้ง ที่ผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	99 (75.57)	21 (16.03)	9 (6.87)	2 (1.53)	2.66 (ระดับสูง)	0.68
10. ท่านใช้เสื้อผูกปิดจุมก ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช *	73 (55.73)	26 (19.85)	13 (9.92)	19 (14.50)	0.83 (ระดับต่ำ)	1.10
11. ท่านใช้หน้ากากอนามัย ขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช *	98 (74.81)	22 (16.79)	6 (4.58)	5 (3.82)	0.37 (ระดับต่ำ)	0.75
12. ท่านสวมหมวกโม่ขณะ ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช *	71 (54.20)	22 (16.79)	27 (20.61)	11 (8.40)	0.83 (ระดับต่ำ)	1.03
13. ท่านใช้สารเคมีกำจัด ศัตรูระหว่างมีบาดแผลโดย ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน *	4 (3.05)	4 (3.05)	4 (3.05)	119 (90.85)	2.82 (ระดับสูง)	0.63
14. ท่านใช้ปากเปิดขวด สารเคมีกำจัดศัตรูพืช *	2 (1.53)	2 (1.53)	4 (3.05)	123 (93.89)	2.89 (ระดับสูง)	0.47
15. ท่านผสมสารเคมีกำจัด ศัตรูพืชตามที่ฉลากระบุไว้	97 (74.05)	24 (18.32)	4 (3.05)	6 (4.58)	2.62 (ระดับสูง)	0.76
16. ท่านผสมสารเคมีกำจัด ศัตรูพืชโดยใช้มือเปล่าคน หรือกวน *	7 (5.34)	0 (0.00)	2 (1.53)	122 (93.13)	2.82 (ระดับสูง)	0.68
17. ท่านอยู่เหนือลมระหว่าง ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	83 (63.36)	21 (16.03)	16 (12.21)	11 (8.40)	2.34 (ระดับสูง)	0.99
18. ท่านฉีดพ่นสารเคมีกำจัด ศัตรูพืชมากกว่า 4-5 ชั่วโมง ต่อวัน *	5 (3.82)	5 (3.82)	40 (30.53)	81 (61.83)	2.50 (ระดับสูง)	0.75

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ จำนวน (ร้อยละ)				ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย		
19. ท่านดื่มน้ำหรือ รับประทานอาหารเช้า ทำงานกับสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช *	4 (3.05)	0 (0.00)	2 (1.53)	125 (95.42)	2.89 (ระดับสูง)	0.53
20. ท่านล้างมือทุกครั้งหลัง ทำงานกับสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช	109 (83.21)	13 (9.92)	2 (1.53)	7 (5.34)	2.71 (ระดับสูง)	0.75
21. ท่านนำน้ำที่ขังบริเวณ พื้นที่เพาะปลูกมาล้างมือล้าง เท้า *	6 (4.58)	1 (0.76)	9 (6.87)	115 (87.79)	2.78 (ระดับสูง)	0.68
22. ท่านทำความสะอาด รองเท้าบูทหลังการใช้งาน	95 (72.52)	30 (22.90)	4 (3.05)	2 (1.53)	2.66 (ระดับสูง)	0.62
23. ท่านอาบน้ำชำระ ร่างกายทันทีหลังฉีดพ่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	120 (91.60)	8 (6.11)	2 (1.53)	1 (0.76)	2.89 (ระดับสูง)	0.42
24. ท่านแยกเสื้อผ้าที่ใช้พ่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อ ป้องกันการปนเปื้อน	105 (80.15)	21 (16.03)	3 (2.29)	2 (1.53)	2.75 (ระดับสูง)	0.57
25. ท่านล้างภาชนะบรรจุ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชใน แหล่งน้ำธรรมชาติ *	7 (5.34)	7 (5.34)	15 (11.45)	102 (77.87)	2.62 (ระดับสูง)	0.82
26. ท่านจัดเก็บสารเคมี กำจัดศัตรูพืชไว้ในที่ที่เด็ก เอื้อมหยิบไม่ถึง	108 (82.45)	10 (7.63)	3 (2.29)	10 (7.63)	2.65 (ระดับสูง)	0.86
27. ท่านเก็บสารเคมีกำจัด ศัตรูพืชไว้ใกล้กับอาหารหรือ น้ำดื่ม *	4 (3.05)	2 (1.53)	0 (0.00)	125 (95.42)	2.88 (ระดับสูง)	0.57

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ จำนวน (ร้อยละ)				ค่าเฉลี่ย (แปลผล)	S.D.
	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย		
28. ท่านนำภาชนะที่บรรจุ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาล้าง แล้วนำไปใช้บรรจุสิ่งของ อื่น ๆ *	2 (1.53)	1 (0.76)	3 (2.29)	125 (95.42)	2.92 (ระดับสูง)	0.43
29. ท่านทิ้งภาชนะบรรจุ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่วมกับ ขยะทั่วไป *	5 (3.82)	3 (2.29)	18 (13.74)	105 (80.15)	1.30 (ระดับปาน กลาง)	0.70
30. ท่านไปพบแพทย์เมื่อมี อาการคลื่นไส้ อาเจียน ผื่น แสบร้อนผิวหนัง ปวดศีรษะ แน่นหน้าอก หายใจไม่ออก หรือเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง	90 (68.70)	16 (12.21)	5 (3.82)	20 (15.27)	2.34 (ระดับสูง)	1.11

หมายเหตุ : * ข้อคำถามเชิงลบ

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด 3 อันดับ คือ นำภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาล้างแล้วนำไปใช้บรรจุสิ่งของอื่น ๆ คิดเป็นคะแนน 2.92 รองลงมาใช้ปากเปิดขวดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตีมน้ำหรือรับประทานอาหารขณะทำงานกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและอาบน้ำชำระร่างกายทันทีหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 2.89 เท่ากัน และเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไว้ใกล้กับอาหารหรือน้ำดื่ม คิดเป็นคะแนน 2.88 ตามลำดับ ส่วนคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ใช้หน้ากากอนามัยขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 0.37 รองลงมาใช้เสื้อผูกปิดจมูกขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสวมหมวกโม่ขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 0.83 เท่ากัน และทิ้งภาชนะที่บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่วมกับขยะทั่วไป คิดเป็นคะแนน 1.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับของการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมี
กำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (n = 131)

ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	126	96.18
ระดับปานกลาง	5	3.82
ระดับต่ำ	0	0.00

$\bar{x} = 2.48, S.D. = 0.24$

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวน 131 คน ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อยู่ในระดับสูงคิดเป็น ร้อยละ 96.18 รองลงมาระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 3.82

9.สรุปผลการวิจัย

9.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นเพศชาย ร้อยละ 51.00 และเพศหญิง ร้อยละ 49.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 35.86 รองลงมาคือ 41 – 50 ปี ร้อยละ 26.29 สถานภาพสถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 71.71 รองลงมาคือเป็นหม้าย ร้อยละ 18.73 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 77.29 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 22.71 เป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 31.58 รองลงมาคือโรคเบาหวาน ร้อยละ 26.32 ศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 81.28 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.56 รายได้เฉลี่ยต่อปีคือ 10,000 – 30,000 บาท ร้อยละ 44.22 รองลงมาคือ มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 40.24 มีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 92.03 จำนวน 5 – 10 ไร่ ร้อยละ 47.19 รองลงมา น้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 37.23 มีที่ดินเช่า ร้อยละ 12.75 จำนวนน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 43.75 รองลงมา 5 – 10 ไร่ ร้อยละ 40.63 มีจำนวนสมาชิกของครอบครัว 3 – 5 คน ร้อยละ 47.41 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 3 คน ร้อยละ 31.47 แรงงานทางการเกษตรในครอบครัว 1 – 2 คน ร้อยละ 39.04 รองลงมาคือ ไม่มี ร้อยละ 29.48 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 60.56 รองลงมาคือ เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 39.44 ช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีมากที่สุดคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 65.34 รองลงมาคือ วิทยุ ร้อยละ 59.36 เกษตรกรเป็นผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง ร้อยละ 52.19 รองลงมาคือไม่ได้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง ร้อยละ 47.81 ระยะเวลาใช้สารเคมี น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 36.64 รองลงมาคือ 1 – 5 ปี ร้อยละ 16.73

9.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า กลุ่มตัวอย่างใหญ่ส่วนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 69.32 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยส่วนใหญ่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับ คือขณะที่ทำการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผู้พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต้องอยู่เหนือลมเสมอและสัญลักษณ์ การเก็บสารเคมีให้มีขีดพื้นมือเด็กคิดเป็นร้อยละ 98.01 เท่ากัน รองลงมาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้เกิดอาการระคายเคืองผิวหนังทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร คิดเป็นร้อยละ 97.21 และหากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าตาควรทำการล้างตาด้วยน้ำ

สะอาดและรีบไปพบแพทย์และสัญลักษณ์ การสวมอุปกรณ์ป้องกันจุ่มและปากขณะใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 96.81 เท่ากันตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่ส่วนใหญ่ตอบถูกน้อยที่สุด 3 อันดับ คือสัญลักษณ์สารเคมีหมดอายุวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2555 คิดเป็นร้อยละ 37.45 รองลงมาสัญลักษณ์การสวมอุปกรณ์ป้องกันไอพิษขณะใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 41.83 และสัญลักษณ์การผสมสารเคมี 1 ขวด ต่อน้ำ 200 ลิตร คิดเป็นร้อยละ 78.88 ตามลำดับ

9.3 ทักษะที่เกี่ยวข้องความปลอดภัยและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า กลุ่มตัวอย่างใหญ่ส่วนมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 83.67 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด 3 อันดับ คือ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำที่ระบุไว้บนฉลากอย่างเคร่งครัด คิดเป็นคะแนน 4.67 รองลงมาเมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วสามารถรับประทานอาหารได้ทันทีโดยไม่ต้องอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย คิดเป็นคะแนน 4.53 และการอ่านฉลากคำแนะนำมีความจำเป็นต่อความปลอดภัยของผู้ใช้สารเคมี คิดเป็นคะแนน 4.48 ตามลำดับ ส่วนคะแนนเฉลี่ยทัศนคติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช น้อยที่สุด 3 อันดับ คือ การใช้หน้ากากอนามัยแบบผ้าสามารถช่วยป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ คิดเป็นคะแนน 2.05 รองลงมาการใช้ผ้าสะอาดปิดจมูกสะดวกกว่าการใช้หน้ากากอนามัย คิดเป็นคะแนน 3.24 และเสื้อผ้าที่ใส่นิดพันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ควรซักรวมกับเสื้อผ้าอื่น ๆ คิดเป็นคะแนน 3.51 ตามลำดับ

9.4 การปฏิบัติเกี่ยวกับความปลอดภัยและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า กลุ่มตัวอย่างใหญ่ส่วนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96.18 โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด 3 อันดับ คือ นำภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาล้างแล้วนำไปใช้บรรจุสิ่งของอื่น ๆ คิดเป็นคะแนน 2.92 รองลงมาใช้ปากเปิดขวดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดื่มน้ำหรือรับประทานอาหารขณะทำงานกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและอาบน้ำชำระร่างกายทันทีหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 2.89 เท่ากัน และเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไว้ไกลกับอาหารหรือน้ำดื่ม คิดเป็นคะแนน 2.88 ตามลำดับ ส่วนคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติรายข้อเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ใช้หน้ากากอนามัยขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 0.37 รองลงมาใช้เสื้อผูกปิดจมูกขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสวมหมวกโหม่งขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นคะแนน 0.83 เท่ากัน และทิ้งภาชนะที่บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชรวมกับขยะทั่วไป คิดเป็นคะแนน 1.30 ตามลำดับ

10. อภิปรายผล

ผลศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

10.1 ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร และสุชาดา ภัยหลีกลี่ (2557 : 5) ได้ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี อาจ

เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีจากสื่อผ่านหลาย ๆ ช่องทางไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ ฉลากผลิตภัณฑ์ รวมถึงนักวิชาการสาธารณสุขที่ได้ให้ความรู้แก่เกษตรกร จึงทำให้เกษตรกร สามารถเข้าใจและจดจำเนื้อหา ข้อมูลฉลาก วิธีการใช้ การป้องกันตัวเอง วิธีการเก็บ และวิธีการกำจัด ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในระยะก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาส กลิ่นเกล้า และสุพัตรา ศรีสุวรรณ (2557 : 5) พิจารณารายข้อคำถามดังนี้ อยู่เหนือลมระหว่างพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชร้อยละ 98.01 การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่จำเป็นต้องใช้ตามที่ฉลากกำหนดสามารถใช้ปริมาณที่มากกว่าเพราะจะให้เห็นผลเร็ว ร้อยละ 88.84 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชาดา สิมลาและตัม บุนรอด (2554 : 14 - 69) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาที่ว่ายื่นฉีดพ่นเหนือลม ร้อยละ 98.80 โดยฉีดพ่นในปริมาณที่ระบุตามฉลาก ร้อยละ 97.10 ตามลำดับ

ทั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือข้อคำถามที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การอ่านความหมายสัญลักษณ์วันหมดอายุ คิดเป็นร้อยละ 62.55 สัญลักษณ์การสวมอุปกรณ์ป้องกันไอพิษขณะใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 58.17 และสัญลักษณ์การผสมสารเคมี 1 ขวด ต่อน้ำ 200 ลิตร คิดเป็นร้อยละ 21.12 ตามลำดับ อาจเนื่องจากเกษตรกรส่วนมากศึกษาระดับประถมศึกษาทำให้ขาดความรู้ความสามารถในการอ่านข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์ที่โดยมากเป็นข้อมูลภาษาอังกฤษและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อาจทำให้ยากต่อความเข้าใจของเกษตรกร

10.2 ทักษะเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติและคณะ (2557 : 429 - 434) ได้ทำการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 85.20 พิจารณารายข้อคำถามที่ทัศนคติไม่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยกับการทำนตม้่น้ำหรือรับประทานอาหารขณะทำงานกับสารเคมี ร้อยละ 95.42 และการใช้มือผสมสารเคมีทำให้สารเคมีเข้ากันได้ดี ร้อยละ 54.58 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชชาดา สิมลาและตัม บุนรอด (2554 : 14 - 69) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาที่ว่าส่วนใหญ่ไม่รับประทานอาหารหรือเครื่องดื่มขณะ ฉีดพ่น ร้อยละ 91.80 ใช้ไม้คนเพื่อผสมสารกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 65.90 ตามลำดับ

10.3 การปฏิบัติของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งหมด 131 คน เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพลดา ภิรมย์จิตร (2557 : 5) ได้ทำการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกร ผลการศึกษาที่ว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับดี พิจารณารายข้อคำถามที่ปฏิบัติบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ อาบน้ำชำระร่างกายทันทีหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 97.71 ตรวจเช็คอุปกรณ์ก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 92.37 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกันต์ คุ่มนงและ สุดารัตน์ พิมเสน (2557 : 64) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาที่ว่าเกษตรกรร้อยละ 94.00 อาบน้ำชำระร่างกายหลังใช้สารเคมี ตรวจเช็คอุปกรณ์ก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 78.63 ส่วนสวมกางเกงขายาวขณะ

ทำงานกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 96.95 อ่านฉลากข้างภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อทำความเข้าใจวิธีการใช้ก่อนใช้ทุกครั้ง ร้อยละ 87.79 อยู่เหนือลมระหว่างฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 79.39 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติและคณะ (2557 : 429 - 434) ได้ทำการศึกษาความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ผลการศึกษาที่ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการสวมกางเกงขายาวขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 95.80 การอ่านฉลากข้างขวดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ร้อยละ 96.50 และ การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเหนือลม ร้อยละ 95.10

ทั้งมีประเด็นที่น่าสนใจที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมในเรื่องของการหน้ากากอนามัยแบบผ้าเพื่อป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ คิดเป็นร้อยละ 64.54 และการใช้ผ้าสะอาดปิดจมูกสะดวกกว่าการใส่หน้ากากอนามัย คิดเป็นร้อยละ 29.88 ซึ่งถือได้ว่าเป็นทัศนคติ ที่ส่งผลให้มีการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างไม่เหมาะสมอยู่เสมอในเรื่องการใช้หน้ากากขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 91.60 ใช้เสื้อผูกปิดจมูกขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 75.58 และสวมหมวกโหม่งขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คิดเป็นร้อยละ 70.99 ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวไม่สามารถป้องกันสารเคมีเข้าสู่ทางเดินหายใจได้ สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งระบุไว้ว่าการฉีดพ่นสารเคมี ผู้ปฏิบัติงานควรสวมใส่หน้ากากที่ทำด้วยวัสดุกันซึมเป็นหน้ากากมีดัดกรองหรือใส่กรองดูดซับสารเคมีที่เหมาะสมชนิดของสารเคมีที่ใช้ฉีดพ่น เช่น หน้ากากอนามัยคาร์บอน หน้ากากอนามัยแบบ N95 (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2553 : 21 - 24)

11. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้ที่สนใจและการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

11.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

11.1.1 จากการศึกษาผู้ศึกษาครั้งนี้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ความสามารถในการอ่านข้อมูลฉลากผลิตภัณฑ์ที่โดยมากเป็นข้อมูลภาษาอังกฤษ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้ยากต่อความเข้าใจของเกษตรกร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบลห้วยยาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ผู้นำหมู่บ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลฉลากสารเคมีทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

11.1.2 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับสูง แต่เกษตรกรยังคิดว่าการสวมหน้ากากอนามัยแบบผ้าสามารถป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ และคิดว่าการใช้ผ้าสะอาดปิดจมูกสะดวกกว่าการใส่หน้ากากอนามัย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบลห้วยยาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ผู้นำหมู่บ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรปรับทัศนคติในเรื่องดังกล่าวให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว

11.1.3 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่เกษตรกรยังมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หน้ากากอนามัยชนิดที่ไม่สามารถป้องกันสารเคมีจากการฉีดพ่นได้ ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษาเสนอแก่องค์กรการบริหารส่วนตำบลห้วยยาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ผู้นำหมู่บ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมหรือรณรงค์ให้เกษตรกรสวมใส่หน้ากากอนามัยชนิดที่สามารถป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้

12. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

12.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลวิจัยอย่างกว้างขึ้น จึงควรทำการศึกษาสารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

12.2 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาขาม ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยได้ผลอย่างกว้างขวาง จึงควรศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ ที่ทำการปลูกข้าว เพื่อจะได้สรุปที่ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

กฤษณี คำชาย. 2545. “พฤติกรรมกับการพัฒนาตน.” [Online].

เข้าถึงได้จาก : http://www.teacher.ssru.ac.th/chonlada/file.php/1/GEH2201_.pdf.

กรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสกลนคร. 2559. [Online].

เข้าถึงได้จาก : http://www.farmwe.doe.go.th/farmer/report_act/reportMoo.

จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติและคณะ. 2557. การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร บ้านห้วยสามขา ตำบลทรัพย์ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา.

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์. 2536. ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม : การวัด การพยากรณ์และการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

จิระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเทิดศักดิ์ พรหมอารักษ์. 2546. พฤติกรรมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

จุฑามาส กลิ่นเกล้า และสุพัตรา ศรีสุวรรณ. 2557. การใช้สารเคมีกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า 32, 1 : 21 - 28.

จำเริญ จิตรหลัง. 2550. ปัจจัยการจัดการความรู้กับองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี 17, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 200 - 219.

ชนิกานต์ คุ่มนง และสุตารัตน์ พิมพ์เสน. 2557. พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. งานวารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 16, 1 (มกราคม - มิถุนายน) : 1 - 12.

ชาติชาย เนนฐานันท์. 2550. พฤติกรรมการออกกกำลังกายของประชาชนในสวนสาธารณะเขตเทศบาลนครอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปวีณา วงษ์ขุ่ม. 2557. “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตภาคปกติ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี” [Online].
เข้าถึงได้จาก : http://www.digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930253.
(วันที่ค้นข้อมูล 16 มีนาคม 2560).

พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร และสุชาดา ภัยหลีกส์. 2557. ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2,3 (กรกฎาคม - กันยายน) : 299.

วัลยาพร จันตรี. 2556. “ปัญหาการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรมที่ส่งผลต่อสังคม.” [Online].

เข้าถึงได้จาก : <http://www.sd-group1.blogspot.com/2013/01/53242520.html>.

(วันที่ค้นข้อมูล 5 ธันวาคม 2559).

วิชาดา สิมลา และตัม บัญรอด. 2554. พฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลแหลมไต้นด อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง. ในรายงานการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน, 1469 - 1479. นครปฐม.

วิเชียร จันตะ. 2557. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชกับระดับเอมไซม์
โคลีนเอสเตอเรสในเลือดเกษตรกร ตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. วารสารการพยาบาล
การสาธารณสุขและการศึกษา 16, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) : 39.

สนาน ผดุงศิลป์. 2556. ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร
ตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุดารัตน์ ชูพันธ์. 2554. พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง
ตำบลบึงอ้อ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัย
เทคโนโลยีพนมวันท์.